

Datum: 2018-04-06
Vår referens:
Maria B Olofsson

Er beteckning:
N2017/07438/FF

Till:
Näringsdepartementet

Remissvar betänkandet: Ett land att besöka SOU 2017:95 (N 2017/07438/FF)

Riksförbundet Sveriges Museer tar tillvara och driver den svenska museisektorns gemensamma intressen. Vi företräder drygt 230 medlemsinstitutioner från hela landet. Sveriges Museer har beretts möjlighet till yttrande över betänkandet av utredningen Sveriges besöksnäring:

Ett land att besöka – en samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring SOU 2017:95

Våra medlemmar är som enskilda institutioner djupt involverade i utvecklingen av en hållbar turism och besöksnäring och kan spegla sig på olika sätt i utredningens olika delar. Vi väljer här att ge en mer övergripande kommentar samt att fokusera på några områden som vi ser är generellt betydelsefulla för museerna.

Först noterar vi dock med att förtröstan att det inspel vi lämnat till utredarna gjort avtryck i beskrivningen av museerna som viktiga aktörer i besöksnäringen

Sveriges Museer ser att utredningens förslag kan bädda för nedanstående punkter som vi ser som avgörande för att stärka museernas roll i utvecklingen av en hållbar turism och en växande besöksnäring:

- Använd museernas och kulturarvets fulla värde och potential i besöksnäringsspolitiken
- Skapa strukturer där museerna ses som självklara aktörer i besöksnäringen utifrån det besöksvärde de faktiskt har - attraktiva mötesplatser för alla generationer, långsiktigt hållbara och viktiga för att stärka bilden av Sverige
- Utveckla metoden för att beräkna museernas värde genom förbättrad statistik
- Utveckla affärsmodeller som ger museerna större del av den samhällsekonomiska effekten och modeller för privat-offentlig samverkan för produktutveckling
- Stöd digitaliseringsprocesser: som främjar tillgänglighet och därmed stärker även det fysiska besöksmållets attraktionsvärde och öppnar för nya besöksupplevelser

Utredningen föreslår i stort:

3.3: Att riksdagen fattar beslut om ett nytt övergripande politiskt mål för hållbar turism och växande besöksnäring

Sveriges Museer är positiva till ett övergripande mål som kan samla besöksnäringen och därigenom även inkluderas av museerna.

De svenska museerna lockar varje år 28,5 miljoner besökare enligt Myndigheten för Kulturanalys. Museerna finns över hela landet och är olika varandra med unika samlingar. Räknar man även väldigt små museer finns det drygt 1700 stycken, också enligt Kulturanalys. Museerna är dessutom stadiga konstanter till skillnad från exempelvis events. De finns på platsen med sina regelbundna öppettider, ofta året om. De levererar jämn kvalitet och förnyar sitt utbud. Museerna står i särklass med sin förmåga att erbjuda kunskapsdrivna upplevelser. Museerna är besöksmål i sig själva men levererar också expertis och innehåll för paketeringen av andra besöksmål, såsom kulturmiljöerna. Museernas bidrar till hållbarheten genom att vara det kompletterande besöksmål som gör att turisterna väljer att stanna en extra dag eller genom att helt enkelt vara besöksanledningen och generera ett besök på orten/till Sverige överhuvudtaget.

3.4 och 3.5: Att regeringen utvecklar, antar och genomför en nationell strategi för densamma vilken i sin tur delas upp i ett antal insatsområden för vilka det övergripande nationella målet brutits ner i delmål.

Sveriges Museer är positiva till valet av de strategiskt viktiga insatsområdena. Här ingår Kulturturism, där museerna räknas in. För museerna är även de flesta av de övriga åtta områdena högst relevanta.

3.6.1: Ett nationellt besöksnäringforum

Sveriges Museer ser mycket positivt på inrättandet av ett nationellt besöksnäringforum som kan tydliggöra och koordinera insatser på olika nivåer, nationellt, regionalt och kommunalt.

På senare år har vi på Sveriges Museer stärkt våra relationer med andra aktörer i besöksnäringen, såsom Svensk turism och Visita. Vi ser återkommande exempel på att man uppmärksammat vad museer och kulturarv kan generera för värde i besöksnäringen. Men vi bedömer att för våra medlemmar ute i landet är detta faktum inte alltid självklart när man ska etablera samarbeten med andra aktörer inom besöksnäringen. Vi ser därför behov av att museerna erkänns en starkare betydelse i besöksnäringen samlande organisationer på nationell, regional och lokal nivå. Så kan erbjudandet och värdskapet utvecklas ur ett bredare perspektiv i samverkan med de lokala museerna. Det handlar då inte bara om marknadsföring utan också om logistik, värdskap och paketering på plats på destinationerna där museerna är en del.

3.6.2: En ny nationell funktion för utveckling och innovation

Sveriges museer ser positivt även på en funktion som koordinerar utvecklingen bland aktörerna, där museerna självklart ingår.

4: Stärkt myndighetssamordning

Sveriges Museer ser positivt på ökad myndighetssamordning på olika nivåer i landet, men lägger inga synpunkter på hur detta skall genomföras

Avsnitten 5 till 14: Konkreta insatser på ett antal områden som speglar identifierade utmaningar och hinder för utveckling

Sveriges Museer ser positivt på utredningens identifiering av utmaningar och hinder. Dessa sammanfaller väl med de utmaningar som vi ser för museerna. Vi vill här lyfta museers roll som del av destinationsutvecklingen. Vi vill samtidigt också poängtera vikten av bra underlag (statistik och analys) som visar värdet av olika aktörers del i det samhällsvärde som genereras.

I rapporten *Svenska museers ekonomiska effekter – en beskrivning och skattning av svenska museers påverkan på den utländska turismen till Sverige* (John Ambrecht, Göteborgs handelshögskola, 2013) görs en beräkning av museernas samhällsekonomiska effekt genom utländska turisternas spenderande utifrån kalkylen att 15% av dem har kultur som primär reseanledning och att mellan 15-45% av dessa har ett eller flera museer som reseanledning. Effekten antogs då, 2013, ligga mellan 2,5 och 6,6 miljarder kronor. Sedan dess har antalet årliga besökare på museerna enligt Kulturanalys ökat med nio miljoner. Museernas samhällsekonomiska effekt är därmed sannolikt mycket högre idag. För att kunna utveckla och mäta av de effekter museerna har inom besöksnäringen krävs ett bättre statistiskt underlag.

Digitaliseringen och dess konsekvenser är också ett viktigt fokusområde för Sveriges Museer.

Digitaliseringen och den stora förändring som nu sker öppnar för nya möjligheter. Redan idag är 30% av museernas samlingar digitaliserade och stora delar av museernas utbud möjliga att ta del av digitalt. Genom de som idag ligger i framkant kring medskapande på internet av museisamlingar ser vi exempel på stärkta och utökade relationer i globala nätverk. I varje museums unika samling och den kunskap som genereras kring samlingen ligger museernas konkurrenskraft också som besöksattraktioner.

Utredningens avsnitt 11 handlar om kulturturism där man föreslår att en av delstrategierna i den nationella strategin för hållbar turism och besöksnäring skall handla om utveckling av kulturturism

Sveriges Museer välkomnar ett sådant fokus och ser positivt också på utredningens konstaterande om kulturmiljö som infrastruktur och resurs. Sveriges Museer ser även positivt på att utredningen uppmärksammar det fokus på museernas utveckling som den nya Museilagen ger möjlighet till

I Museilagen, gällande från augusti 2017, formuleras att ett museum ska "bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning". Museerna är alltså en viktig arena för att värna något som är en viktig del av Sverige-bilden. Sveriges Museer vill här även poängtera att museerna står inför den stora utmaningen att utveckla och nyansera bilden av Sverige genom sina samlingar, sin dokumentation och sin förmedling i pedagogik och utställningar. I lagen skärps de offentliga museernas roll som kunskapsinstitutioner och vi ser exempelvis tydligt hur museerna kan utvecklas som alternativa platser för lärande i samarbete med skolan. Museerna blir här mötesplatser med barn och unga men också med andra kategorier såsom civilsamhället och frivilliga krafter som vill engagera sig. Här skapas sammanhang och samvaro. I museilagen står även att "utställningar och annan publik verksamhet ska vara tillgänglig för alla och anpassad till användarnas olika förutsättningar". Här betonas återigen tillgängligheten och museernas får därigenom ett starkt utvecklingskrav för att möta och attrahera publiken. Som sagt,

många museer har dessutom öppet året om vilket gör dem så tillgängliga att de ibland tas för givna. Det är också här värt att notera att enligt Kulturanalys har 40% av de svenska museerna fri entré vilket gör dem ännu mer attraktiva för olika besöksgrupper.

I avsnittet 11.5 står att läsa: "*Ekonomiska modeller och nya finansieringslösningar som står för utveckling av kulturmiljöer och besöksmål är ett område som behöver utvecklas*"

Sveriges Museer ser också vikten av att utveckla affärsmodeller för innovationsrika samarbeten mellan museer så att även offentliga museer kan samverka med extern part för att ta fram produkter som stärker resmålen och ta del av resultatet som genereras.

Enligt Europakommissionens Eurobarometer – Europeerna och kulturarvet – hade 80 procent av svenskarna besökt ett museum eller ett galleri de senaste tolv månaderna. EU-snittet låg på 50 procent. I undersökningen som publicerades i december 2017 undersöktes inställningen till kulturarv i EU-länderna. I alla kategorier låg svenskarnas svar på topp. Det handlar om allt från involvering i kulturarv till direkt utövande och museibesök. Museerna är således tydliga aktörer i samhällsstrukturen, en *självklar del* av besöksnäringen. Men i fördelningen av den samhällsekonomiska effekten får inte museerna idag tillbaka medel för att utveckla sitt attraktionsvärde. De tas, som sagt, för givna. Museerna och andra besöksanledningar på destinationerna behöver få en del av den samhällsekonomiska vinsten enligt speciellt framtagna affärsmodeller.

Avsnittet 11.8: Utredningen hänvisar här till Sveriges Museers inspel under utredningens gång. Avsnittet avslutas med *ett förslag att Riksantikvarieämbetet, Kulturrådet och Tillväxtverket skulle bjuda in Sveriges Museer och andra aktörer för en dialog om hur kulturarvet som resurs och museernas behov bättre kan fångas upp i det pågående utvecklingsarbetet för turism och besöksnäring.*

Sveriges Museer välkomnar en sådan dialog.

Inför remissvaret har Sveriges Museer tagit del av remissvar från medlemsmuseer och andra museinära parter. **Remissvaret har godkänts av Sveriges Museer styrelse.**

Mats Persson
Generalsekreterare